

סופו של יש"ו ותלמידיו – קטע גמרא שהושמט בעקבות הצנזורה

נוסח הכ"י	סנהדרין	נוסח הדפוס	126	כז	נוסח הכ"י	פרק ששי	נוסח הדפוס	
נצר יורג כי אמר [להו] כוגי יורג כו' אמר [להו] תורה יורג כו' :	דף מ"ג בר הפכי זכות (הוא) מסות (הוא) ורחמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שאני ישו דקרוב למלכות הוה תיר המשה תלמידים היו לו לישו מתאי נקא נצר ובוני ותורה אתיה לפני אמר להו מתי ידת הכתיב מתי אבוא ואראה פני אלהים אמרו לו אין מתי ידרג דכתיב מתי ימות ואבד שמו אתויה לנקא איל נקא יורג הכתיב ונקי וצדיק אל תדרוג אין נקא יורג דכתיב במסתרין יורג נקי אתויה לנצר אמר נצר ידרג הכתיב ונצר ששרשיו יפדה איל אין נצר יורג דכתיב ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב' אתויה לבוני אמר בוני ידרג הכתיב בני בבורי ישראל איל אין בוני יורג הכתיב הנה אנכי הורג את בנך בכורך אתויה לתורה אמר תורה יורג הכתיב מומר לתורה איל אין תורה יורג דכתיב וזבח תורה יכבדנני אמר ריביל כל הוובח :	ז' : ועליו מעלה עליו הכתוב) : (ג) ליתא : (העולם הזה והעולם הבא) : (ג) ליתא :			(ע) [אם] לא התגרבו כו' : (פ) פשיטא [ליה] (והנהגה ל) : [לא יזכה] תיבעי לך : (ג) ליתא : (ק) ממש בדבריו אי [ליכא] : (כ) מעיקרא [מעיקרא] אנב דבעית : (ד) והברו יוצא כו' : (ה) [מצאו לו זכות]. אמר אבוי : (ו) איכא [ידוע] ומיום : (ז) מעיקרא לא והתניא בערב לישו הפסח תלאוהו לישו והברו יוצא לפניו מי יום יוצא ליסקל על שבישף והסות והדיח את ישראל כל מי שידע לו זכות יבא וילמד עליו ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בעיפ אמר עולא ותסברא [הרוג] : [אין] נקי כו' אמר [להו]			
ה נ ה ת								
<p>קיסר חבל מצי הוא בכ"י זה שמתחלפים האותיות בע"ס ממוקדם למאוחר : רש"י ד"ה שתפק (וימתמה) גדפוס שוגליו [ויהתמקן] : (ע) ובכ"י ק' שים יקרות [היו זיכוסלם שהיו] מהגדטת ומכילוא [אוחו] לל היו מהגדטת [מאי] מסהכנא כו' מדידה [הוא]. ובכ"י פ' ליהא ומכילוא [אוחן] לא התמדנו [שם] יקרות] כו' וחלו [מסהכנא] : ובפי' ר"ח העתיק [תרגמה רב רבא מרוב] מסהכנא כו' וכן העתיק בה' רש"י הגדפסה זיכוסלן ובהב עליה דגאון הוה : (פ) פשיטא ליה, וכ"ה ביד רמ"ט : ובכ"י ק' אמר [וגשהק מיבעיא לו] וז' פשיטא ליה לו מיבעיא לך : רב אחא בר הונא בכ"י פ' וק' נר [רב] הונא : כאלו מי בכ"י ק' כאלו [הוא] מי : רש"י ד"ה מהו וכן ד"ה תיבעי לך מי [אמר] גדפוס שוגליו [אמרינן] וכו' ווינאל אמ' בקו על המ"ס : (ג) ובכ"י פ' ליתא [אין] ממש בדבריו [אין] מחזיקין [אוחו] ושמש מן אוסו עד אוסו : (ק) וכ"ה בכ"י ק' ושם הוגה בדבריו [מחזיקין] אי לא לא : רש"י ד"ה מנא ידעי גדפוס שוגליו וכי שחוסים [הללו] תלמידים כו' : (ר) [כל] מהו ליהא בכ"י פ' ובכ"י ק' ליהא כל [מאי] : (ע) וכ"ה בכ"י פ' וק' ובמשניות נאפולי וביבוסלמי : ובמשניות נאפולי [אח] מלאו לו וכ"ה בירושלמי : ובמשניות נאפולי בן [אח] פלוגי : (ת) ובכ"י פ' ידעי [זכותו] ואחו כו' : (ה) כל הענין שמש גדפוס כסיליה וקראקא מן העמור על כן השהקתו כולו : ישו הונא : (ו) כל הענין וכ"ה בסוגן בכ"י פ' וק' ובמסורה"מ דפוס קושט' כו' ע"ג ושם תחשה תלמידים היו לו לישו [הונא] : ובכ"י פ' וההגלח בערב [שנת ובערב] הפסח כו' והלאוהו בערב [שנת ובערב] הפסח : על [שכסף] והסית) בכ"י ק' על [שהסית] והנהגה כדפוס : וצילקוס כ"י פ' ראה והדיח את ישראל [מעל] אביהם שבשמי) : [ולא] מלאו לו זכות והלאוהו צה"ס) ליהא בכ"י ק' וחי' בגליון : [אמר] שולח) ליהא בכ"י ק' : מהאי ונקא, בכ"י ק' מהו ונקי וכן בסמוך וכ"ה צילקוס כ"י ובמסורה"מ : ובאה"ת הסדר כן ובסמוך בוני להו : אחויה למח, בכ"י פ' למחא וכן בסוגן : הכתיב, בכ"י פ' בסוגן כתיב : ח"ל, אמר</p>								
ה נ ה ת								
<p>להו, וכ"ה בכ"י פ' ובמסורה"מ : ובכ"י ק' אחויה למחי [לאחרו לו] מהו יורג והכתיב מתי אבא כו' וכן בסוגן וחלל נקן כגוסת אמרו לו נקי יורג [אמר להם] והכתיב ונקי כו' : ובכ"י פ' גדפוסים השגים [יהרג נקו, כולת הוא נקי זה וצלו ליהרג שהגב במסחרים ותפוגה בעלמא הוא מפני האומות שקרוב למלכות הים והו לייסם לשיב על כל ראות של הגל שלהם : זונת תדה יבדנני, מי שהיוג מודה יכבדנני] : (ב) וכן ליהא צילקוס תלמיס לו ומלח עליו ליתא גם באה"ת ומלות משה"כ ליהא גם נמטה"מ ס' כ"ה וסי' ש"ג : (ג) וכן ליהא צילקוס וצילקוס כ"י תלמיס. ובכ"י ק' ובאה"ת וצילקוס כ"י שמי [עולמות אחד] השה"ו [ואחד השולם] הגל ומלח עולמות הוא גם בכ"י פ' : ואחד ריביל בסוגן באה"ת אמר ריביל [בא] ואלהא כמה גדולים מתיב הכוח לפני הקב"ה] בזמן ס' וכ"ה צילקוס כ"י תם [משפז מתיב] הכוח וכ"ה בע"י ובסופה ס' ב' ובמסורה"מ ס' כ"ה ושם גמזי' הרוח : שדעמו שפלה בכ"י פ' שפלה [עליו] וכ"ה צילקוס כ"י ובמסורה"מ שמי המקומות : מעלה עליו [הכחזק] באה"ת</p>								

דקדוקי סופרים

מצויים שינויי נוסח שאינם מוזכרים בדף הגמרא, אלא בכתבי יד ובספרי המפרשים. במאה ה-19 ריכז ר' רפאל נתן רבינוביץ את הנוסחאות השונות של התלמוד בספרו "דקדוקי סופרים". המחבר משווה את נוסח הדפוס לנוסח שכתב יד מינכן, ובהערות הוא מביא גרסאות רבות נוספות מכתבי-יד ומספריהם של הרבה ראשונים. מאז ימיו של בעל "דקדוקי סופרים" נתגלו כתבי יד נוספים, שחלקם רוכזו בספרים. בימינו, עם התפתחות שיטות הצילום של כתבי-יד ושל מהדורות דפוס ישנות, מתפרסמים תצלומים של כתבי-יד ושל דפוסים ראשונים, דבר המאפשר ללומד לערוך ביתר קלות השוואות נוסח.

[מתוך החוברת "תורה מסיני"]